

03-05-2016

HIV

Informācija pacientiem, tiesības un uzvedības normas.

Infektoloģijas ārstu apvienības brošūra par infekcijas slimību izplatības ierobežošanu.

Kāpēc jūs saņemat šo informāciju

Jūs vai nu esat, vai arī pastāv aizdomas, ka esat inficēts ar HIV. Šajā brošūrā ir informācija par HIV vīrusu, tā ārstēšanu un pacienta rīcību.

Kas ir HIV

HIV ir vīruss, kas ietekmē cilvēka imūnsistēmu. Mūsdienās pieejami ārstniecības līdzekļi, pēc kuru pareizas lietošanas vīrusa daudzums cilvēka organismā tiek samazināts un persona, kas inficēta ar HIV, var dzīvot ilgu un pilnvērtīgu mūžu. Pareizi lietojot ārstniecības līdzekļus, risks inficēt citas personas tiek samazināts līdz minimumam. HIV vīrusu nevar pilnībā izārstēt — pat saņemot atbilstošu ārstēšanu, vīruss organismā saglabājas. Ja inficētā persona nesaņem ārstēšanu, imūnsistēma ar laiku tiek novājināta, paverot iespēju attīstīties netipiskām infekcijām vai onkoloģiskām saslimšanām. Šī vēlīnā saslimšanas stadija tiek dēvēta par AIDS. Vairākumam personu, kurām mūsdienās ir HIV, nekad neattīstīsies AIDS.

Kā notiek inficēšanās ar HIV

Vairākums ar HIV inficēto personu infekciju iegūst, stājoties dzimumattiecībās bez aizsargāšanās, — pēc vagināla, anāla vai — retāk — orāla seksa. HIV vīrusu saturošām asinīm piemīt ārkārtīgi augsta spēja inficēt, kas nozīmē, ka viena persona spēj nodot HIV vīrusu citai asins pārliedzēšanas ceļā, lietojot vienu šļirci vai adatu, kā arī ādas caurduršanai izmantojot vienu un to pašu kosmetoloģijas instrumentu. Risks inficēties pastāv arī tad, ja ar HIV inficētas asinis nonāk saskarē ar personas acu, deguna un mutes gļotādu vai kontaktā ar brūcēm ādas virslānī. Atbilstoša ārstēšana pret HIV lielā mērā samazina inficēšanas risku, tomēr nenovērš to pilnībā. Māte var nodot vīrusu bērnam grūtniecības, dzemdību un zīdīšanas periodā. Gadījumos, kad mātes saslimšana ar HIV ir zināma, atbilstoša ārstēšana un atturēšanās no zīdīšanas gandrīz pilnībā izslēdz bērna saslimšanas risku.

Kādos gadījumos nenotiek inficēšanās ar HIV?

HIV neizplatās ar apskāvieniem, skūpstiem vai glāstiem. HIV nepārnes arī asaras, urīns, ekskrementi, vemšana un izdalījumi no deguna iesnu laikā, ja tie nesatur asinis. Tāpat inficēšanās risku nerada asinis uz veselās ādas virskārtas.

Tiesības

Atbilstoši likumdošanai par infekciju slimībām gan HIV diagnosticēšana, gan ar to saistītie ārsta apmeklējumi, kā arī ārstēšana ir bez maksas.

HIV nēsātājiem ir tiesības arī uz psiholoģisko un sociālo palīdzību, kas var būt nepieciešama slimības gaitā. Ārstējošajam ārstam ir pienākums sniegt konsultācijas par apkārtējo inficēšanas riska novēršanu. Pret jums nedrīkst izturēties sliktāk tikai tāpēc, ka esat slims ar HIV. HIV vīrusa slimnieku aizsardzība ir iekļauta likumdošanā par diskrimināciju, un tiem tiek piemērotas pamatnormas attiecībā uz funkcionāli ierobežotu personu līdztiesību.

Karjera un profesionālā darbība

HIV infekcija parasti nerada ierobežojumus attiecībā uz studijām vai profesionālo darbību.

Grūtniecība un zīdīšana

Jebkura slimības nēsātāja var saņemt palīdzību saistībā ar grūtniecības plānošanu, lai mazinātu bērna vai partnera inficēšanas risku. Sievietēm ar HIV ir jāatturas no bērna zīdīšanas.

HIV izplatība bērnu vidū

Ārstējošais ārsts nodrošina vecākiem vai aizbildņiem un viņu bērniem attiecīgajam vecumposmam piemērotu informāciju par aizsardzību pret inficēšanos. Bērniem ar HIV ir vienlīdzīgas tiesības uz aprūpi un izglītību tāpat kā pārējiem bērniem, tomēr pastāv noteiktas prasības, kas jāņem vērā. Ārstējošais ārsts vai infektologs pēc vecāka vai aizbildņa piekrišanas sniedz vajadzīgo informāciju bērnu dārzam. Bērnam sākot mācīties skolā, tiek informēta skolas veselības padome.

Prezervatīva lietošana vaginālā, anālā vai orālā seksa laikā

Prezervatīvs nodrošina augstvērtīgu aizsardzību pret inficēšanos ar HIV un citām seksuāli transmisīvām slimībām. Tas jālieto visa dzimumakta laikā. Arī vaginālais jeb sieviešu prezervatīvs,

03-05-2016

iespējams, var aizsargāt pret inficēšanos, tomēr par šī līdzekļa izmantošanas drošumu trūkst zinātnisku pierādījumu. Un, pat ja tiek saņemta atbilstoša ārstēšana, anāla un vagināla sekta laikā vienalga ir jāizmanto prezervatīvs, lai maksimāli samazinātu iespēju inficēties ar HIV.

Profilaktiskā ārstniecības līdzekļu terapija

Ja pastāv aizdomas, ka jūs esat inficējis citu personu, stājoties dzimumattiecībās un nenodrošinot pietiekamu aizsardzību ar prezervatīvu, asiņu saskares rezultātā vai citā veidā, pastāv iespēja nodrošināt profilaktisku ārstniecības līdzekļu terapiju jeb tā saukto pēckontakta profilaksi (PKP). Minētā terapija jāsāk iespējami ātri. Nekavējoties sazinieties ar ārstējošo ārstu, infektoloģijas kliniku vai ātro palīdzību.

Infekcijas izsekošana

Ir ļoti būtiski apzināt personas, kas ir slimas ar HIV, lai nodrošinātu ārstniecību, kā arī ierobežotu infekcijas izplatību. Tāpēc gadījumā, ja pārnēsājat HIV, jums ir jāziņo par personu(-ām), kas varēja jūs inficēt, vai personu(-ām), kas var būt inficētas pēc saskares ar jums. Tās var būt personas, ar kurām jums ir bijušas dzimumattiecības vai cita veida seksuāls kontakts; personas, ar kurām esat kopīgi lietojis šļirces, adatas vai citus medicīniskus vai kosmetoloģijas instrumentus, kā arī zināmā mērā — jūsu ģimenes locekļi. Tālāko izsekošanu veiks jūsu ārstējošais ārsts, sociālais darbinieks vai uzņemšanas nodaļas medmāsa. Dati, ko sniedzat infekcijas izsekošanas nolūkos, ir konfidenciāli (slepenoti). Personas, kuras jūs iekļaujat savā ziņojumā, nesaņems jūsu personas datus. Šīm personām tiks sniegta tikai un vienīgi informācija par nepieciešamību pārbaudīties.

Asinis vienmēr uzskatāmas par infekciozām

- Personām, kas nonāk saskarē ar jūsu asinīm, apstrādājot brūces vai tml., ir jāizmanto cimdi.
- Jebkurš materiāls vai priekšmets, kas nonācis saskarē ar jūsu asinīm, pirms izmešanas ir jāiepako. Drēbes var izmazgāt veļas mašīnā.
- *Gadījumā, ja citu personu acis, deguns vai mute nonāk saskarē ar jūsu asinīm, tās nekavējoties jāskalo ar ūdeni. Jums ir pienākums ziņot šīm personām, ka jūsu asinis satur HIV infekciju un ka šīm personām ir nekavējoties jāsaazinās ar jūsu ārstējošo ārstu, infektoloģijas kliniku vai ātro palīdzību.*

Izturēšanās un uzvedības nosacījumi, kas obligāti jāievēro, lai nepieļautu citu personu inficēšanu

Atbilstoši likumdošanai par infekciju slimībām HIV ir pieskaitāms pie sabiedriski bīstamām saslimšanām. Jūsu pienākums ir novērst infekcijas pārnesi no jums uz citām personām. Ja pastāv inficēšanās risks, jums ir jāinformē attiecīgā persona par jūsu saslimšanu. Tālāk ir sniegts uzvedības nosacījumu saraksts, kurā norādīto normu ievērošana atbilstoši likumdošanā noteiktajām jomām samazina infekcijas izplatību. Vairākums normu attiecas uz visiem HIV pārnēsātājiem, tomēr dažas normas ir atkarīgas no konkrētās situācijas un ir pielāgojamas laika gaitā. Jūsu ārstējošā ārsta ziņā ir noteikt, kuras no norādītajām normām attiecas uz jums.

1. *Ierobežojumi attiecībā uz profesionālo darbību un darbību citās jomās, kurās pastāv infekcijas izplatīšanās risks.*
2. *Jūs nedrīkstat nodot asinis, orgānus vai audus transplantācijai.*
3. *Ja jūs lietojat šļirces, adatas vai citus instrumentus, kas pārgriež vai caurdur ādas virsslāni, tai skaitā medicīniskām vajadzībām, jūs nedrīkstat pieļaut, ka tos izmanto citas personas.*
4. *Ja lietojat šļirces vai adatas, tai skaitā narkotisko un tamlīdzīgu vielu injicēšanai, jūs nedrīkstat pieļaut, ka tās izmanto citas personas. Jūs nedrīkstat izmantot arī kopēju vielu sajaukšanas trauku. Visi injekcijās izmantotie instrumenti ir glabājami un nododami pārstrādei vai izmetami tā, lai neradītu inficēšanās risku apkārtējiem.*
5. *Saņemot zobārstniecības vai citus medicīniskus pakalpojumus, kuru laikā personāls ir pakļauts saskares riskam ar jūsu asinīm, jums ir jāziņo par jūsu asiņu infekciozitāti. Tas attiecas arī uz jebkuru analīžu ņemšanu, uz ķirurģiskām vai citām operācijām.*
6. *Ja vēlaties iegūt tetovējumu, veikt ausu caurduršanu vai citu procedūru (piemēram, pīrsingu), kurā tiek izmantoti asi instrumenti, kas var izraisīt asiņošanu, pirms attiecīgās procedūras sākas jums ir jāinformē par jūsu asiņu infekciozitāti.*
7. *Jums obligāti ir jāinformē dzimumattiecību partneris par jūsu infekciju pirms stāšanās tādā seksuālā kontaktā, kurā pastāv inficēšanās risks. Minētais risks pastāv visu orālo, vaginālo un anālo dzimumkontaktu gadījumā. Tā kā pastāv iespēja, ka prezervatīvs var plīst, jums ir jāziņo par saslimstību ar HIV arī tad, ja plānojat izmantot prezervatīvu. Prezervatīva*

03-05-2016

izmantošana ir obligāta jebkura seksuāla kontakta laikā, kad dzimumloceklis nonāk vaginālā, orālā vai anālā saskarē. Cita veida seksuālā kontaktā izmantojams vaginālais jeb sieviešu prezervatīvs. Ja jums tiek veikta atbilstoša ārstēšana, stājoties vaginālās vai anālās dzimumattiecībās, vienlīdz ir obligāti jāizmanto prezervatīvs.

8. *Jūs nedrīkstat ar citām personām kopīgi lietot tualetes piederumus, piemēram, skuvekļus un zobu birstes.*
9. *Jums obligāti ir jāierodas uz visām atkārtotajām izmeklēšanām, kuras jūsu ārstējošais ārsts uzskata par nepieciešamām.*

Ja jums tiek piemērota kāda uzvedības norma, kas, jūsuprāt, ir neatbilstoša vai neprecīza, varat sazināties ar jūsu pašvaldības infektologu.